

5. ПОШУКИ ОБДАРОВАНОСТІ

Сергій Володимирович Смірнов,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
«Управління судном»,
Навчально-науковий інститут навігації,
Національний університет «Одеська морська академія»,
м. Одеса, Україна

 <https://orcid.org/0000-0003-3094-817X>

Наталія Володимирівна Дмитришук,
асистент кафедри «Управління судном»,
Навчально-науковий інститут навігації,
Національний університет «Одеська морська академія»,
м. Одеса, Україна

 <https://orcid.org/0000-0003-4876-4790>

УДК 378.4

DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2024-1\(92\)-104-109](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2024-1(92)-104-109)

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ОРІЄНТАЦІЯ НА ВИКЛИКИ СТЕЙКХОЛДЕРІВ

Анотація.

Статтю присвячено формуванню професійної компетентності здобувачів вищої освіти в контексті ринкових умов. Це потребує створення творчої моделі щодо підготовки фахівців – суб'єктів практичної підготовки, формування їхніх світоглядних переконань та освітніх запитів. Удосконалення виробничої практики сприятиме оптимізації змісту навчання, якості освіти, розширенню знань, умінь і навичок. Підготовка багатопланового майбутнього спеціаліста орієнтує вищу освіту на широкий спектр вимог до рівня професійної компетентності здобувачів вищої освіти, здатних легко адаптуватися до вимог роботодавців, мобільності під час виконання складних виробничих задач. Метою вищої освіти стає орієнтація професійної компетентності студентів-випускників на сферу праці, переформовування технологій та змісту їхньої практичної підготовки. Це обумовлює тісну співпрацю між випускниками та стейкхолдерами. Вагомості набуває взаємозв'язок змісту, методів та організації навчання інтегрованого навчання молоді. Компетентнісний підхід орієнтує викладачів-тьюторів на індивідуалізацію практичної підготовки. Професійна компетентність студентів набуває пріоритету в умовах інформаційного цифрового суспільства, де поряд із володінням мовами розширюється доступ до бази знань. Упровадження компетентнісного підходу сприяє співвідношенню професійної підготовки випускників і потреб вітчизняного ринку праці.

Ключові слова: здобувачі вищої освіти; структура професійної компетентності; стейкхолдери; практична підготовка; освітній простір.

Безперервний розвиток українського суспільства, його науково-технічний та гуманітарний потенціал формує нові очікування щодо підготовки випускників вищої школи, які здатні глибоко мислити, постійно підвищувати свій загальноосвітній рівень [6]. Європейські стратегічні орієнтири визначають необхідність модернізації освітнього процесу вищої освіти, спрямованість на розвиток

особистості студента, його готовності до нових очікувань роботодавців. Глобалізація різних сфер життєдіяльності вимагає від студентів здатності до активної творчої дії, конкурентоспроможності на ринку праці, мобільності, гнучкості в умовах кризових явищ, глобальних екологічних катастроф. Це передбачає упровадження компетентнісного підходу до організації насамперед

практичної підготовки випускників, зокрема на співпрацю з роботодавцями, організацію спільних волонтерських проєктів, розв'язання завдань від закладів практики.

Проблему формування «професійної компетентності» здобувачів вищої освіти належить до міждисциплінарних і розглядають у контексті філософії, соціології, акмеології, психології, педагогіці тощо. Досі тривають дискусії та спроби уточнити сутність поняття «професійної компетентності» здобувачів вищої освіти [3]. У перекладі з латинської «компетентність» означає відповідний, здатний. Найчастіше компетентність розглядають як характеристику, що складається з комбінації знань, умінь та ставлень як до життєвих парадигм, так і до спеціалізації фаху.

Питання компетентності студентів розглядають вітчизняні науковці – П. Бачинський, Г. Гавришак, І. Гудзик, І. Дубровіна, Н. Дворнікова, І. Драч, І. Зязюн, С. Клепко, С. Ніколаєнко, О. Овчарук, О. Онопрієнко та ін. Методологічною основою забезпечення освітніх цілей, змісту та якості вищої освіти вивчається компетентність студента в працях зарубіжних вчених – С. Адама, А. Бермуса, Дж. Равен, Р. Стенберг, Дж. Хедланд, Е. Шорта та ін. На думку вчених (І. Зязюн, С. Клепко), нині вища освіта має орієнтуватися на створення творчої моделі в підготовці фахівців – суб'єктів практичної підготовки, їх світоглядних переконань та освітніх запитів. Тому вдосконаленню практичної підготовки будуть сприяти оптимізація змісту навчання, якості освіти, розширення знань, умінь та навичок. Підготовка багатопланового майбутнього спеціаліста зорієнтовує вищу освіту на широкий спектр вимог до рівня професійної компетентності здобувачів вищої освіти, які здатні легко адаптуватися до вимог роботодавців, а також до мобільності під час виконання складних виробничих задач.

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати складові формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти відповідно до вимог стейкхолдерів.

Професійна компетентність студентів як багатогранне явище містить у собі уміння здійснювати аналіз освітніх завдань, застосовувати інноваційні технології на практиці, свободу та прагнення експериментувати, новаторство у вмінні прийняти відповідне рішення, планувати та здійснювати освітні дії відповідно до поставлених завдань виробничої практики. Поняття «професійна компетентність» вживається найчастіше для того, щоб визначити освітній результат, який проявляється в реальному оволодінні певними методами, засобами діяльності, у можливості розв'язати різноманітні освітні задачі. Перед закладами вищої освіти постає завдання побудови навчального процесу, що спрямований на стимулювання у студентів внутрішніх суперечностей між наявним і

необхідним рівнем морального розвитку, творчої активності, конкурентоздатності, покращення змісту якості практичної підготовки, діяльності, прагненні проявити себе серед на зустрічах із роботодавцями. Орієнтація на вимоги роботодавців має відбуватися через проєктування власних загальних, професійних компетентностей на відповідність опанування ціннісних засад ринкової економіки і нових знань на основі міжпредметного змісту, адекватній рефлексії початкового досвіду своїх здатностей, умінь і реалізацій у різних видах професійних задач (культуротворчі, соціальні, особистісно-розвивальні, освітні тощо). Звісно, цьому сприяє індивідуальне розуміння випускником закладу вищої освіти «цінності предмета викладання для суспільства та життя молодої людини в цьому суспільстві, знання з предмета та володіння методиками й технологіями його викладання, застосування всієї сукупності необхідних знань для вирішення фахових завдань» [1]. Тому вміння навчатися нового, прагнення легко адаптуватися в середовищі практики і показати певний результат є маркером успішності проходження практичної підготовки. Тому важливо враховувати освітні вимоги та психолого-педагогічні методи стейкхолдерів із випускниками, які паралельно супроводжуються в освітньому процесі викладачами-тьюторами під час проведення вебінарів та впровадження коучингових технологій.

Розв'язання завдань дослідження потребує розкриття структури професійної компетентності студентів-випускників, обґрунтування складових цієї побудови в контексті нашої розвідки. Спираючись на дослідження вчених (І. Драча, П. Бачинського, Г. Гавришак), вважаємо, що структура професійної компетентності здобувачів вищої освіти складається з ключових (особистісна, організаторська, соціальна, комунікативна), предметних (дидактична, методична, технологічна, рефлексивна), міжпредметних (методологічна, культурологічна, психологічна, гностична) компетентностей.

Розглядаючи рівні професійної компетентності студентів, варто зупинитися на деяких їхніх особливостях і характеристиках.

Орієнтаційний рівень професійної компетентності студентів є базовим для вибору напрямів діяльності з практичної підготовки майбутніх фахівців, що передбачає засвоєння різноманітних за змістом завдань, моделювання різноманітних ситуацій на основі інноваційних технологій, що сприяє формуванню цілісного й аналітичного сприйняття фактів і явищ освітньої підготовки.

Професійний рівень професійної компетентності студентів забезпечує засвоєння основ знань з фаху й умінь у певному виді спеціалізації, загальнопрофесійну підготовку до виконання відповідної роботи, а також пов'язаних із нею функціональних і соціальних ролей.

Фаховий рівень професійної компетентності студентів орієнтований на вузьку спеціальну підготовку випускників до виконання чітко визначених обов'язків у вузькій предметній галузі, що передбачає досягнення високих рівнів професійної творчості. Розглядаючи поняття професійної компетентності студентів, зауважимо, що воно різнобічно обґрунтоване науковцями як здатність до освітньої діяльності на основі набутих знань, умінь та відповідно до суспільних вимог, ціннісних орієнтацій [5].

Необхідно зазначити, що досить часто і професійну компетентність розглядають як здатність до діяльності, адже в сучасному світі є важливими адаптаційні та стресостійкі функції, які і визначають здатність працювати з мінімальною кількістю помилок, а отже, бути професійним.

Зміст професійної компетентності студента характеризується процесуальними особливостями і визначається як його здатність та готовність виконувати особисто-професійну діяльність [8]. В умовах інформаційного суспільства головним стає вміння вчитися, оволодіння навичками пошуку інформації, здатності до мобільності та гнучкості в комунікативній взаємодії з іншими. З огляду на це, серед інших складових професійної компетентності здобувачів вищої освіти вагомості набуває єдність теоретичної та практичної складової готовності до майбутнього фаху. Так, Л. Карпова зараховує предметно-практичну компетентність до структури професійної компетентності здобувачів вищої освіти, що відображає взаємозв'язок і підпорядкованість названих понять [9]. Адже реалізація інформаційної, комунікаційної та технологічної потреб майбутнього фахівця можлива на основі забезпечення у вищій школі певного активного середовища для навчання й обміну знаннями з роботодавцями. Це неможливо без оперування цифровими інструментами в просторі електронних освітніх платформ навчання, зокрема і презентацій практичних здобутків, оволодіння інформаційною грамотністю для виконання завдань роботодавців.

Майбутній фахівець лише тоді зможе успішно виконувати завдання (наприклад, з проектування резюме, складання портфоліо), коли рівень його професійної підготовки буде відповідати очікуванням щодо майбутнього фахівця, що проектують стейкхолдери. Тому важливими є постійні зустрічі з роботодавцями, конференції, майстер-класи, дискусії тощо, обговорення нових тенденцій у розвитку професії, залучення світового досвіду, обговорення труднощів та способи їх подолання під час проходження практики. Тому керівникам-методистам, які організують практику, так важливо активізувати профорієнтаційну роботу, спрямовану на оволодіння студентами кваліфікаційними характеристиками, вимогами до фаху, що окреслені в освітньо-професійній

програмі. Компетентнісний підхід орієнтує викладачів-тьюторів на індивідуалізацію практичної підготовки та формування рівнів професійної компетентності здобувачів вищої освіти. Для студента-випускника забезпечення можливості якісної та вдалої роботи з певної професії є шляхом застосування набутої сукупності спеціальних знань, умінь, навичок і компетенцій і норм поведінки на робочому місці [7]. У сучасних умовах фахова підготовка набуває вже нових ознак. Зокрема Т. Поясок увела в науковий обіг поняття «дидактичний вибір» – активні інтелектуальні й вольові дії, що спрямовані на визначення переваг одного з альтернативних розв'язань навчальної проблеми в процесі професійної підготовки з урахуванням власних потреб, цілей, інтересів, можливостей, установок, особистісної значущості та ієрархії цінностей [11]. Отже, у процесі практичної підготовки майбутні фахівці отримують можливість вибору відповідно до їхніх інтересів і запитів ринку вакансій. Водночас вузька спеціалізація призвела до виникнення певних проблем в освіті: спеціалізація усередині професії призвела до виділення видів фахової підготовки під час практики. Вочевидь такий підхід суперечить фактам цілісності особистості й процесу її розвитку й викликає зворотний процес – інтеграцію зусиль, розширення їх функцій, сфери діяльності [5].

Спеціальні компетентності набуваються в процесі фахової підготовки. Це і володіння методологією та термінологією, що властиві окремій галузі знання, розуміння характерних для певної галузі системних взаємозв'язків і усвідомлення їх аксіоматичних меж [10]. Предметно-орієнтовані компетентності формуються в процесі освоєння спеціальних дисциплін і відкритих зустрічей із провідними стейкхолдерами щодо актуальних питань працевлаштування [4]. Для кращого розуміння утворення професійної компетентності здобувачів вищої освіти опишемо її структуру та розкриємо специфіку всіх компонентів.

Ми уявляємо фахову компетентність здобувачів вищої освіти як проекцією *ціннісного, когнітивного, діяльнісного, інформаційного* компонентів. Проаналізовані компоненти професійної компетентності студентів у своїй сукупності віддзеркалюють сутність самого поняття.

Основою виділення *ціннісного компонента* є розгляд сучасних уявлень про цінності особистості, мотиви професійної діяльності, розвитку та саморозвитку, професійні та соціальні потреби фахівців. Ми виходимо з положення, що для студентів особливе значення мають *ціннісні орієнтації* стосовно вагомості цієї складової для розвитку фаху. Сучасні дослідники стверджують, що у світоглядному плані освітяни представляють собою групу, орієнтовану на схожий, сприйнятий більшістю людей набір цінностей, що не виклю-

чає існування й розвитку диференціації ціннісних орієнтацій [4].

Так, В. Попович зазначає, що поняття компетентності в сучасній освіті набуває статусу ґрунтового принципу підготовки не лише фахівця і професіонала в певній сфері практичної діяльності, а й передбачає формування особистості, яка здатна до ціложиттєвого навчання й духовного розвитку на основі засвоєння морально-етичних цінностей, принципів, норм і настанов [10]. Дійсно, перед випускниками закладів вищої освіти під час практичної підготовки ставлять складні поліфункціональні, поліпредметні та соціокультурні завдання, що орієнтовані на актуальні тенденції розвитку спеціальності, а також поглиблення спеціалізації. Перспективними напрямками розвитку професійної компетентності вважаємо опанування ними гуманістичних цінностей через вплив на мотиваційну сферу з метою підвищення інтересу. На підтвердження цього наведемо думку, що спеціаліст стає цілеспрямованою особистістю в професії за умов активізації мотивації, переосмислення освітніх запитів і потреб [6; 13].

Мотиви професійної діяльності та професійного розвитку, саморозвитку. Світоглядно-мотиваційна сфера забезпечує систему поглядів, на підставі яких формуються основні життєві позиції студента, його переконання, систему цінностей, ідеали, принципи пізнання та діяльності. Мотивація активізує та спрямовує професійну діяльність здобувачів вищої освіти, визначає цілі та завдання цієї діяльності. Мотивація суб'єктів навчання є рушійною силою освітнього процесу, адже проявляється в інтересах, нахилах, уподобаннях слухачів, забезпечує увагу до змісту навчання, активність у його сприйнятті та засвоєнні й подальшому використанні набутого. Світоглядно-мотиваційна функція в освітньому процесі виступає головним механізмом переведення змісту якісної професійної освіти у сферу особистісного, надає можливість педагогу за допомогою переживань, емоцій мобілізувати власні інтелектуальні можливості й перетворити сторонній досвід (знання – це також досвід) у свій особистісний капітал [8].

На нашу думку, професійну компетентність здобувачів вищої освіти формують такі компоненти: ціннісний, особистий, діяльнісний, рефлексивний. **Ціннісний компонент** визначає здатність студента діяти відповідно до сукупності цінностей, потреб, мотивів, які відповідають цілям і задачам навчання, а також забезпечують мотивацію майбутнього спеціаліста на виконання нових фахових дій і завдань. Це сприяє виникненню внутрішнього бажання проявити себе, презентувати, показати з кращого боку. Включення цього компонента до структури компетентності є принципово новим для сучасної освіти, оскільки формування ціннісної системи, що прийнята

більшістю членів суспільства, є найважливішим принципом його існування і водночас головним інструментом суспільних реформувань. Сформованість позитивного емоційно-ціннісного ставлення студента до навчання дає змогу підвищити освітні результати.

Іншим важливим поняттям в контексті нашого дослідження є поняття «когнітивне мислення», до визначення якого існує багато підходів. Творче мислення розглядається як вищий ступінь людського пізнання педагогічних процесів у об'єктивній дійсності, що визначає педагогічно обумовлені підходи у світогляді й господарській діяльності. Специфічною ознакою когнітивного компонента професійної компетентності є *методична спрямованість*. Здобувачам вищої освіти необхідно володіти різноманітною палітрою методів і прийомів, оперувати професійним глосарієм і вміти проектувати вектори перспективного зростання.

Когнітивний компонент професійної компетентності здобувачів вищої освіти передбачає опанування системи функціональних знань, усвідомлених умінь та навичок на основі міжпредметного змісту. Когнітивна компетентність проявляється в сучасному освітньому просторі, основою якої є творче мислення здобувачів вищої освіти. Розвиток когнітивної компетентності значною мірою залежить від методичної спрямованості підготовки випускника, комплексу тестів, кейсів-задач, тьюторіалів, які він розв'язує.

Діяльнісний компонент професійної компетентності здобувачів вищої освіти характеризується здатністю до виконання фахових завдань професійної діяльності. Цей компонент також можна представити як поєднання методики та досвіду, що є необхідними для успішного здійснення професійної педагогічної діяльності, а також виокремити в ньому операційну та рефлексивну складові. Також ми маємо підстави додати до зазначених компонентів інформаційний. У контексті виокремлення цього компонента, на нашу думку, необхідно врахувати висновок Т. Поясок про те, що в процесі впровадження інформаційних технологій у навчальний процес необхідно дотримуватися принципу розумного консерватизму та наступності. Адже цифровізація в навчальному процесі не заміняє викладача, а лише є засобом розширення можливостей у оволодінні новими знаннями [11]. Важливо, щоб у професійній підготовці студентів першочергова увага приділялася самоосвітнім навичкам: пошуку інформації для використання у своїй діяльності, взаємодії з отриманою інформацією, управління нею.

Інформаційний компонент професійної компетентності здобувачів вищої освіти має виконувати допоміжну функцію, проте без навичок опрацювання інформації, використання

інформаційно-комунікаційних технологій, володіння комп'ютером сформованість педагогічної компетентності не можна вважати повноцінною. Цей компонент професійної компетентності передбачає володіння студентами інформаційними технологіями на сучасному рівні, оскільки застосування цифрових технологій у навчанні є важливою сучасною умовою щодо підвищення якості освіти та її модернізації. Актуальним є введення в широку практику принципово нових електронних носіїв інформації та формування на базі навчального кабінету власної електронної бібліотеки – комплексу інформаційно-довідкових матеріалів, тематичних баз даних, тестів, таблиць, схем, діаграм і графіків, практикумів, ілюстративних матеріалів, аудіо- та відеоматеріалів. Інформаційна компетентність передбачає вміння опрацьовувати різні види інформації. Інформаційна компетентність здобувачів розвивається під час опанування сучасних цифрових технологій.

На основі аналізу наукових праць встановлено, що поняття «професійна компетентність» досить широко застосовується в психолого-педагогічній науці, а її розвиток забезпечується через надбання знань, умінь та навичок протягом фахового вдосконалення та набуття практичного досвіду в межах виробничих задач. Професійна компетентність здобувачів вищої освіти є підґрунтям їхньої творчості, що характеризується певною теоретико-методологічною та психолого-практичною підготовкою в складній структурі виконання ряду посадових завдань на основі творчої активності та розвитку критичного мислення [7].

Таким чином, рівень сформованості професійної компетентності здобувачів вищої освіти є синтезом теоретичних знань, практичних умінь і навичок, методичної творчості й особистісних якостей майбутнього фахівця, що значною мірою забезпечує відповідний рівень його відповідності очікувань стейкхолдерів у контексті професійного діалогу. Поняття «професійна компетентність здобувачів вищої освіти» нами уточнено як характеристика, що охоплює ціннісне ставлення особистості та її стійку мотивацію до опанування знань, умінь з фаху, їх практичного використання, потребу в самовдосконаленні, а також володіння технологіями формування самоідентифікації та самовираження спеціаліста в обраній професії.

Використані літературні джерела

1. *Аносов І. П.* Вимоги до сучасного педагога в світлі педагогічної антропології / І. П. Аносов // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2004. – № 4. – С. 3–9.
2. *Бех І. Д.* Виховання особистості: в 2 т. / І. Д. Бех. – Київ : Либідь, 2003. – Т. 1. – 227 с.; Т. 2. – 342 с.
3. *Беланова Р.* Роль та місце вчителя у справі формування особистості учня / Р. Беланова // Початкова школа. – 2002. – № 4. – С. 6–7.

4. *Буряк В.* Формування педагогічного мислення / В. Буряк // Рідна школа. – 2003. – № 9. – С. 38–40.

5. *Воляннюк Н. Ю.* Психологічні засади професійного становлення тренера-викладача: автореф. дис. ... д-ра псих. наук: спец. 19.00.01 / Н. Ю. Воляннюк. – Київ, 2006. – 34 с.

6. *Дубровіна І.* Готовність до професійного саморозвитку студентів у просторі дистанційної освіти / І. Дубровіна, Л. Людвік, В. Ружицький // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. – 2023. – Вип. 2. – С. 52–58. (Серія: Педагогічні науки). – URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/issue/view/354>.

7. *Зубченко Л. В.* Психолого-педагогіческая характеристика процесса становления преподавателя физического воспитания и спорта / Л. В. Зубченко, А. Р. Кириш // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2005. – № 22. – С. 33–35.

8. *Ємець О. Й.* Практикум з професійних ситуацій: навч. посіб. / О. Й. Ємець, В. В. Черняков. – Чернігів : ЧНПУ, 2010. – 156 с.

9. *Карпова Л.* Дослідницька компетентність вчителя Нової української школи / Л. Карпова // Молодь і ринок. – 2019. – № 1. – С. 85–89.

10. *Попович В.* Сутність професійної компетентності педагога вищого навчального закладу / В. Попович // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2019. – Вип. 25. – С. 265–268.

11. *Поясок Т. Б.* Використання інформаційних технологій в професійній підготовці економістів / Т. Б. Поясок // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2005. – Вип. 2. – С. 114–120.

12. *Ситник О. П.* Професійна компетентність вчителя / О. П. Ситник // Управління освітою. – 2006. – № 14. – С. 2–9.

13. *Dubrovina I.* The Role of Motivation in the Self-education of Future Teachers / I. Dubrovina, K. Horash, T. Radzivil, & T. Oliynyk // E-mentor. – 2019. – 3(80). – P. 10–17. DOI: 10.15219/em80.1418.

References

1. Anosov, I. P. (2004). Vymohy do suchasnoho pedahoha v svitli pedahohichnoi antropologii. [Requirements for a modern teacher in the light of educational anthropology]. *Pedahohika, psykhohohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu – Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports*. 4. P. 3–9. [in Ukrainian].
2. Bekh, I. D. (2003). *Vykhovannia osobystosti [Upbringing of a personality]*. Kyiv, Vol. 1. 227 p.; Vol. 2. 342 p. [in Ukrainian].
3. Bielanova, R. (2002). Rol ta mistse vchytelia u spravi formuvannia osobystosti uchnia [The role and place of the teacher in the formation of the student's personality]. *Pochatkova shkola – Primary school*. 4. P. 6–7. [in Ukrainian].

4. Buriak, V. (2003). Formuvannia pedahohichnoho myslennia. [Formation of pedagogical thinking]. *Ridna shkola – Native school*. 9. P. 38–40. [in Ukrainian].

5. Volianiuk, N. Iu. (2006). Psykholohichni zasady profesiinoho stanovlennia trenera-vykladacha [Psychological bases of professional formation of a trainer-teacher]. *PhD thesis*. Kyiv, [in Ukrainian].

6. Dubrovina, I., Liudvik, L., & Ruzhytskyi, V. (2023). Hotovnist do profesiinoho samorozvytku studentiv u prostori dystantsiinoi osvity [Readiness for professional self-development of students in the space of distance education]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytsoho – Bulletin of the Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi*. Vol. 2, P. 52–58. Retrieved from: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/issue/view/354> [in Ukrainian].

7. Zubchenko, L. V., & Kyrylash, A. R. (2005). Psykholoho-pedahohycheskaia kharakterystyka protsesa stanovlennia prepodavatelja fizycheskoho vospytannia y sporta. [Psychological and pedagogical characteristics of the process of becoming a teacher of physical education and sport]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu – Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports*. 22. P. 33–35. [in Ukrainian].

8. Yemets, O. I., & Cherniakov, V. V. (2010). *Praktykum z profesiinykh situatsii [Workshop on professional situations]*. Chernihiv [in Ukrainian].

9. Karpova, L. (2019). Doslidnytska kompetentnist vchytelia Novoi ukrainskoi shkoly [Research competence of the teacher of the New Ukrainian School]. *Molod i rynek – Youth and market*. 1. P. 85–89. [in Ukrainian].

10. Popovych, V. (2019). Sutnist profesiinoi kompetentnosti pedahoha vyshchoho navchenoho zakladu [The Essence of Professional Competence of a Higher Education Institution Teacher]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues of humanitarian sciences*. Vol. 25. P. 265–268. [in Ukrainian].

11. Poiasok, T. B. (2005). Vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii v profesiinii pidhotovtsi ekonomistiv [The use of information technologies in the professional training of economists]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka – Continuous professional education: theory and practice*. Vol. 2. P. 114–120. [in Ukrainian].

12. Sytnyk, O. P. (2006). Profesiina kompetentnist vchytelia [Professional competence of the teacher]. *Upravlinnia osvitoiu – Management of education*. 14. P. 2–9. [in Ukrainian].

13. Dubrovina, I., Horash, K., Radzivil, T., & Oliynyk, T. (2019). The Role of Motivation in the Self-education of Future Teachers. *E-mentor*. 3 (80), P. 10–17. DOI: 10.15219/em80.1418.

Smirnov Serhii, Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor of Ship Management Department, National University “Odessa Maritime Academy”, Training and Research Institute of Maritime Transport and Technology, Odesa, Ukraine

Dmytryshchuk Nataliia, Assistant Professor, National University “Odessa Maritime Academy”, Educational and Scientific Institute of Navigation, Department of Shiphhandling, Odesa, Ukraine

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF HIGHER EDUCATION STUDENTS: FOCUS ON STAKEHOLDER CHALLENGES

Summary.

The article is devoted to the formation of professional competence of higher education students in the market conditions. This requires the creation of a creative model in the training of specialists – subjects of practical training, their worldview beliefs and educational needs. Improvements in internships will help to optimise the content of training, the quality of education, and expand knowledge and skills. Training a multidisciplinary future specialist focuses higher education on a wide range of requirements for the level of professional competence of higher education students who can easily adapt to the requirements of employers, mobility in performing complex production tasks. The purpose of higher education is to orientate the professional competence of graduates to the world of work, to transform technologies and the content of their practical training. This leads to close cooperation between graduates and stakeholders, participation of the latter in surveys, access to the content of educational and professional programmes, disciplines, and the ability to influence the educational process. The interconnection of the content, methods and organisation of integrated education for young people is gaining importance. To this end, career guidance and mastery of qualification characteristics and professional requirements outlined in the educational and professional programme, “entering the profession”, are being intensified. The competence approach focuses tutors on individualisation of practical training and the levels of professional competence of higher education students. The professional competence of students is gaining priority in the context of the digital information society, where, along with language skills, access to the knowledge base is expanding. The introduction of a competence-based approach helps to match the professional training of graduates with the needs of the domestic labour market.

Keywords: higher education students; structure of professional competence; stakeholders; practical training; educational space.